

Lange aanloop, korte sprong

Eind april hield minister Bukman een rede waarin hij het ontwikkelingsbeleid sinds het einde van de tweede wereldoorlog samenvatte en perspectieven voor de toekomst schilderde. Het is meer dan de moeite waard hierbij even stil te staan. Eerst een samenvatting, dan mijn commentaar.

Welke perspectieven voor de toekomst ziet Bukman? Ik heb er zes geteld.

1. Hulp heeft geen zin als het economische beleid niet deugt. De structurele aanpassingsprogramma's van de Wereldbank moeten dan ook meer en sterker worden ondersteund door bilateraal beleid. Het macro-economische beleid moet worden rechtgetrokken, vooral in Afrika: „We moeten Afrika voor een bepaalde tijd in de kost nemen”.

2. We moeten het ontwikkelingsbeleid verder differentiëren. In Afrika telt men b.v. zeer veel zeer slecht functionerende overheden. Daaraan moet iets worden gedaan en daarmee moet rekening worden gehouden in het ontwikkelingsbeleid.

3. Er moet op bepaalde gebieden een betere coördinatie komen tussen alle actoren in de ontwikkelingssamenwerking.

4. Extra hulp zal worden gegeven aan landen waar een politiek democratiseringsproces plaatsvindt, zoals b.v. in Latijns-Amerika en de Filipijnen.

5. We moeten gevoelig zijn voor de veranderende situatie op de grondstoffenmarkt. Ook al zijn landen als China, India en Pakistan netto importeurs van grondstoffen aan het worden, het blijft een feit dat voor Afrika de lage prijzen een ramp zijn. Voor die landen moet er een speciaal programma ('loket') komen.

6. De minister wil ook een differentiatie aanbrengen om de duizend miljard dollar aan internationale schulden uit elkaar te pluizen ten einde „hapklare brokken” te krijgen. Voor Afrika moet een snelle oplossing van het schuldenvraagstuk worden gevonden.

Aan het einde van zijn rede kwam nog een interessante toegift: het Europese landbouwbeleid moet worden aangepast, ook met het oog op de belangen van de ontwikkelingslanden. Tot zover de samenvatting. Nu mijn commentaar, ook in zes punten en een toegift.

1. Ik ben zeer ingenomen met het nieuwe beleid om de landen die een politiek democratiseringsproces beginnen een steuntje in de rug te geven. Het gaat hier dikwijls om landen die reeds in een moeilijk economisch par-

L.J. Emmerij

ket zitten en nu ook nog een hachelijk politiek avontuur beginnen. Dat moet worden ondersteund. Bravo! Dat het op dit ogenblik voornamelijk katholieke landen betreft, is niet de schuld van deze CDA-minister, maar zuiver toeval.

2. Bijna alle andere punten van Bukmans perspectief draaien om Afrika. Dat is best te begrijpen, want ontwikkelingsamenwerking spitst men steeds meer toe op de armste en minst geïndustrialiseerde landen en die bevinden zich grotendeels in Afrika. Twee opmerkingen echter. Een: het beleid voor de andere regio's komt veel minder goed uit de verf, misschien omdat het daar vooral zal gaan om internationale economische en financiële betrekkingen en niet zozeer om ontwikkelingsamenwerking. Twee: de minister is wel erg in zijn nopjes over de Wereldbank. Als het aan hem ligt hangen we ons hele beleid daaraan op. Ik vind dat een eigenaardige, onkritische houding. Coördinatie fijn, maar niet tot elke prijs. Dat brengt mij tot het volgende punt.

3. Bukman heeft duidelijk een hoge dunk van de aanpassingsprogramma's van de Wereldbank. Ik stel het op prijs dat hij bereid is landen te steunen die een moeilijk en pijnlijk economisch beleid uitvoeren. Maar hij had ten minste iets moeten zeggen over de grote discussie die gaande is over 'adjustment with a human face', een poging om het aanpassingsbeleid aan te passen (!) ten einde de kosten en baten beter te verdelen over de verschillende inkomensgroepen.

4. Het ontwikkelingsbeleid moet niet alleen gericht zijn op de armste landen, maar ook op de armste mensen. De perspectieven van de minister

blijven net te veel steken in het optimisme van de huidige orthodoxie, die overigens zijn eerste positieve resultaten op sociaal gebied nog moet aantonen.

5. Interessant was een opmerking van de minister over visioenen. Letterlijk zei hij: „Grootse en wereldwijde visioenen ten aanzien van dit soort vraagstukken zijn prachtig speelgoed voor wetenschapper en filosoof, maar betekenen weinig voor de politieke werkelijkheid”. Generaal Marshall zou zich met gepaste trots hebben gerangschikt onder de banier van 'wetenschappers en filosofen'. Het Deltaplan was een wetenschappelijke droom die werkelijkheid werd. Te laat helaas, omdat pragmatische politici het maar 'Spelerei' vonden. Om veranderingen in te voeren moet men beschikken over visie en gevoel voor detail. Dit is de tijd van het detail, van het pragmatisme. Natuurlijk, indien een algemene oplossing niet mogelijk is kan men beter ad hoc te werk gaan. Maar dat is geen reden je af te zetten tegen visie, integendeel. Alweer die invloed van Washington in dit verhaal!

6. Waarom meedoen aan de mode de NIEO belachelijk te maken? Waar stond en staat die uitdrukking voor? Voor het gezamenlijk opbouwen van een billijker wereld. Dat is natuurlijk weer zo'n vaag visioen dat geen plaats heeft in het huidige tijdsgewricht. Maar pas op. Aan het huidige tijdperk komt des te spoediger een einde wanneer het de oude problemen van armoede, werkloosheid, marginalisatie en scheve inkomensverdeling niet kan oplossen of zelfs niet een glimp van hoop op een oplossing kan bieden. En dan krijgen we weer een pendulebeweging de andere kant op.

Mijn toegift. Minister Bukman heeft een blik geworpen op het verleden van de ontwikkelingssamenwerking en zijn eigen beleidspectieven ontvouwd. Dat is belangrijk en lovenswaardig. Er zitten zeer positieve punten in dat beleid, zoals aangestipt. Maar hij is te veel blijven steken in de huidige 'pragmatische' fase. Het is jammer iemand van goede wil zo'n lange aanloop te zien nemen voor zo'n korte sprong.